

İLKOKULDA SERBEST ETKİNLİKLER DERSİNDE ETKİNLİK SEÇİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLERE İLİŞKİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Oğuz GÜRBÜZTÜRK¹, Gülsüm ÇAKMAK²

Özet

Bu araştırmanın amacı, ilkokulda öğretmenlerin Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemektir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada durum çalışması deseni uygulanmıştır. Çalışma grubunu, Adıyaman il merkezindeki üç ilkokulda görev yapan 1. , 2. ve 3. Sınıf öğretmenlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle seçilmiş 15 öğretmen oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından uzman görüşü alınarak geliştirilen gözlem ve görüşme formları kullanılmıştır. 15 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Buna ek olarak bu öğretmenlerden 8'i derslerinde gözlemlenmiştir. Görüşme formunda, öğretmenlerin Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlere ilişkin yarı yapılandırılmış dört soru bulunmaktadır. Görüşmeden elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmış ve bu görüşler temalar altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler, Serbest Etkinlikler dersindeki etkinlik seçimini çevre şartları, okulun ve sınıfın fiziki koşulları, sınıf mevcudu, öğrenci durumları (akademik, duygusal, kişisel gelişim), temel dersler, kaynak eksikliği ve öğrencilerin memnuniyet durumlarının etkilediğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin okuma etkinliklerini sıkıcı bulduklarını ifade etmelerine rağmen, 1. ve 2.sınıflarda sık sık bu etkinliklere yer vermektedirler. Öğretmenler bu derste temel derslere sıkça atıf yaptıklarını; dersin bir bölümünde tekrar ve takviye çalışmalarına yer verdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler; okullarda spor/sanat/serbest zaman merkezlerinin oluşturulmasını, öğretmen ve öğrenciler için etkinlik kitabı hazırlanmasını, 2. ve 3.sınıflarda ders süresinin arttırılmasını önermişlerdir.

Anahtar kelimeler: Serbest etkinlikler dersi, etkinlik seçimi, ilkokul.

THE TEACHERS' VIEWS ON THE FACTORS WHICH AFFECT THE CHOICE OF ACTIVITIES IN THE FREE ACTIVITIES COURSE IN PRIMARY SCHOOL

Abstract

The aim of this research to determine the teachers' views on the factors which affect the choice of activities in the Free Activities Course in primary school. Case study which is a qualitative research design was used for the study. The study group consisted of 15 first-grade, second-grade and third-grade teachers each of whom worked at three different primary schools in the city center of Adıyaman. The sampling for qualitative data was determined through convenience sampling. The data were collected by using an observation form and an interview form developed by the researchers. These fifteen teachers were interviewed. In addition to this, eight of these teachers were observed during their lessons. The interview form included four semistructured questions aimed at determining teachers' views about Free Time Activities Course. Content analysis technique was used to analyze the views and these views were aligned under the themes determined. Teachers who participated in the survey indicated that choice of activities in the Free Time Activities Course affected environmental conditions, physical conditions of school and class, class size, positions of students (academic success, emotional properties, personal development), basic lessons, lack of material, satisfaction of students. Although teachers express the fact that the students find it boring to read books, they frequently held reading activities in 1st and 2nd grade. Teachers often refer to basic lessons. Teachers have done some re-work and reinforcement work in a part of the course. Teachers also recommended the creation of sports, arts, free time centers in schools; preparing an activity book for teachers and students; increasing the number of weekly lectures in second and third grades.

Keywords: Free Activities Course, choice of activity, primary school.

¹ Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniv., Eğitim Fak., Eğitim Bil. Böl., Malatya TURKEY oguz.gurbuzturk@inonu.edu.tr

² Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, TURKEY, gulsumcakmk@gmail.com

GİRİŞ

Bireyi donanımlı bir şekilde yaşama hazırlama amacıyla tesis edilmiş eğitim kurumları, kişisel aydınlanmaları doğuracak, düşünelere ev sahipliği yapacak serbest zaman uygulamalarına günümüzde eskisinden daha çok önem vermektedirler. ABD’de 20. Yüzyılın başında Ortaöğretimi Yeniden Düzenleme Komisyonu tarafından oluşturulan Eğitimin Belli Başlı İlkeleri (Cardinal Principles of Education)’nde eğitim, boş zamanı en iyi şekilde değerlendirebilme ve zamana değer yükleme olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle eğitimin felsefe ve metodolojisinde, serbest zaman faaliyetlerini eğitime katmak da yer bulmalıdır (Torkildsen, 2005; aktaran Dündar ve Karaca, 2011).

Wilson, Gottfredson, Cross ve Connell (2009) serbest zaman etkinliğini; amaçlı çaba gerektiren, ders saatleri dışında spor, akademik kulüpler ile fen ve edebiyat kulüplerine üye olmak ve bu kulüplerde aktif rol almak gibi ek program etkinlikleri olarak tanımlamaktadır. Bu etkinlikler öğrencinin kimlik gelişimine pozitif yönde yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda öğrenci seviyelerine uygun etkinlikler seçilerek öğrencilerin ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Serbest etkinlik uygulamalarının amacı; eğitici ve eğlendirici uygulamalara yer vererek öğrencilerin zihinsel, fiziksel, sosyal, kültürel ve psikomotor gelişimlerini desteklemek, bununla beraber okula yönelik olumlu tutum geliştirerek okul ortamında öğrencilerin kendilerini rahat ve mutlu hissetmelerini sağlamaktır. Bunun yanında etkinlikler sırasında öğrencilerin farklı ortamlarda bulunmaları sağlanarak onların sosyal yaşam becerilerinin geliştirilmesi ve kişilik gelişimine yönelik yarışmalar, oyunlar, sanatsal ve kültürel etkinlikler vasıtasıyla da toplum hayatı için donanımlı bireyler yetiştirilmesi hedeflenmiştir (TTKB, 2010)

Temel eğitim, iyi insan yetiştirme yolculuğunun ilk basamağıdır. “İyi yetişmiş insan” tamlamasının hatlarını belirleyen Millî Eğitim sistemi 2004’ten itibaren bir dizi köklü değişim geçirmiştir. 2005-2006 eğitim-öğretim yılından itibaren yürürlüğe giren yeni ilköğretim programları yapılandırıcı anlayış çerçevesinde şekillenmiştir. Tüm derslerin öğretim programları değişmiş, ilköğretim birinci basamağına da zorunlu dersler dışında seçmeli dersler eklenilmesi düşünülmüş, ancak bu tam anlamıyla uygulamaya geçememiştir. Ancak 2010 yılında ilkokullardaki seçmeli derslerin karşılığı olarak görülmeye çıkan “Serbest Etkinlikler” dersi, ilk uygulandığı yıldan itibaren ölçme ve değerlendirmeden muaf tutulmuş, tamamen öğrencilerin bireysel ve sosyal gelişimini önemseyen bir ders olarak ilköğretim programında yer almıştır. 2012-2013 eğitim-öğretim yılından itibaren zorunlu eğitim süresinin kesintili olarak 12 yıla çıkarılan yeni uygulama da 2005 programının dayandığı temel paradigmlar üzerine kurulmuştur. Programların temel felsefesi ve dayandığı anlayış değişmemiş, sadece uygulamalara dönük bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu çerçevede öğrencilere geniş bir seçmeli ders alanının sunulması 2012 değişikliğinin en çok dikkat çeken yönlerinden biri olmuştur (Gömlüksiz ve Özdaş, 2013). Bu değişikliğin ilkokula yansımaları, Serbest Etkinlikler ders saatlerinin düzenlenmesi şeklinde olmuştur.

İlgili Talim ve Terbiye Kurulu Kararları (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2010) incelendiğinde; bu derste telafi dersi ya da sınav yapılmaması, bu dersin Görsel Sanatlar, Oyun ve Fiziki Etkinlikler ve Müzik dersleriyle aynı gün işlenmemesi, etkinlik seçilirken öğrencinin duygusal/fiziksel/sosyal gelişiminin göz önüne alınması üzerinde önemle durulduğu görülmüştür. Millî Eğitim Bakanlığı, bu dersi ilkokulda zorunlu derslerin dışında seçmeli dersler için serbest bir öğrenme alanı olarak tasarlamıştır. Bu dersin öğrencilerin okuldaki ders yükünü hafifletmesi, öğrencilerin mutluluğuna ve rahatına hizmet etmesi, öğrencilere sosyal yaşam becerileri kazandırması (MEB, 2010) amaçlarının gerçekleştirilmesi, bu derste seçilen etkinliklere ve bunların uygulanmasına bağlıdır. Öğretmenlerin ders etkinliklerinin seçimini etkileyen faktörlerin anlaşılmasıyla, dersle ilgili yazılı kaynak ve envanterlerin geliştirilmesinde sağlıklı adımların atılacağı düşünülmüştür. Bu çalışmada, ilkokullarda uygulanan Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kuramsal çerçeve ile ortaya koyulan bilgiler ve araştırma sonucu elde edilen sonuçların Serbest Etkinlikler derslerinde öğretmen kılavuz kitabı/etkinlik kitabı ve ilkokulda okutulabilecek ders öğretim programlarının hazırlanmasına katkı sağlayacağı; etkinlik uygulama sürecindeki sorunların tespit edilmesinde yönetici, idareci ve uzmanlara yol göstereceği düşünülmüştür.

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın doğasına uygun olduğu düşünülerek, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, araştırmacıya bir olaya müdahale etmeden derinlemesine inceleme ve anlama fırsatı vermektedir (Saban ve Ersoy, 2016: 113). Durum

çalışmasında, bir olay ve bağlam arasındaki belirsizliği gün yüzüne çıkarmak için daha çok “nasıl” ve “neden” soruları sorularak araştırmacının kontrolü dışında süren güncel bir olaya ilişkin bilgiler edinilir (Gray, 2009; Yin, 2014; Akt. Saban ve Ersoy, 2016: 118). Durum çalışması, açık olmayan veya değişken olan bir durum ve onun içinde yer aldığı bağlam belirsiz olduğunda; bunun altında yatan nedenleri, düşünce ve tutumları açığa çıkarma gayretidir (Gray, 2009; Akt. Saban ve Ersoy, 2016: 130).

Çalışma Grubu

Araştırmacının çalışma grubunu, 2016-2017 öğretim yılı Adıyaman ili, Merkez ilçesinde 3 farklı ilkokulda görev yapan 15 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Serbest Etkinlikler dersi, ilkokulda yalnız 1-3.sınıflarda yapıldığı için, katılımcılar 1-3.sınıf öğretmenlerinden seçilmiştir. Örneklem seçiminde “kolay ulaşılabilir durum örnekleme” kullanılarak, Adıyaman şehir merkezi sınırları içerisinde 3 ilkokulda görev yapan 1., 2., ve 3. Sınıf öğretmenleri çalışma grubuna dahil edilmiştir. Bu yöntemde araştırmacılar yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçip böylelikle araştırmaya hız ve pratiklik kazandırmış olurlar (Yıldırım ve Şimşek, 2012). Görüşmeye katılan 1.sınıf öğretmenlerinin sayısı 5; 2.sınıf öğretmenlerinin sayısı 6; 3.sınıf öğretmenlerinin sayısı ise 4’tür. Öğretmen seçiminde araştırmaya katılmada gönüllülük esası dikkate alınmıştır. Tablo 1’de araştırmacının çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin cinsiyet ve kıdemlerine ait bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1-Öğretmenlerin Cinsiyet ve Kıdemlerine Göre Dağılımları

Değişkenler		Görüşme	Gözlem
Cinsiyet	Kadın	9	3
	Erkek	6	5
	5-15 yıl	6	3
Mesleki Kıdem	16 yıl ve üzeri	9	5

Tablo 1’de çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, görüşme yapılan öğretmenlerin 9 kadın ve 6 erkek öğretmenden oluştuğu görülmektedir. Sınıfında gözlem yapılan öğretmenler ise 3 kadın ve 5 erkek şeklinde dağılım göstermiştir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine bakıldığında görüşme yapılan öğretmenlerden 6’sının 5-15 yıl arasında; 9’unun 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Gözlem yapılan sınıf öğretmenlerinden 3’ünün 5-15 yıl arasında; 5’inin ise 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

İyi bir nitel durum çalışmasının ayırıcı özelliği, duruma ilişkin derinlemesine bir anlayış sunabilmesidir. Araştırmacı bunu gerçekleştirebilmek için mülakat, gözlem, dokümanlar, görsel-işitsel materyallerden birçok veri toplar (Creswell, 2016: 98). Bu çalışmada da, sınıf öğretmenlerinin Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemek için görüşme tekniği; bu görüşlerini sınıflarındaki öğretim sürecine nasıl yansıttıklarını öğrenmek amacıyla gözlem tekniği kullanılmıştır.

İlkokulda Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlere ilişkin düşüncelerini ayrıntılı bir şekilde öğrenebilmek için görüşme tekniği kullanılmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Anketlere verecek cevapları olmayan ya da bir dizi soruya yanıt vermeyi çekici bulmayan, sözel olarak kendini ifade etme konusunda yazıyla ifadeye oranla daha başarılı kişilerden görüşme yoluyla daha kolay ve doğru bilgi sağlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2012). Ayrıca cevaplayıcının başkalarına danışmadan cevap vermesinin sağlanması, cevaplarda bireyselliğin korunması açısından önemlidir. Bu da veri kaynağının teyit edilmesini sağlar ve anket yoluyla elde edilen verilere göre geçerliği daha yüksektir (Karasar, 1998).

İlgili alan yazından yararlanılarak, araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir. Görüşme formunda ilkokulda 1. , 2. ve 3.sınıf öğretmenlerinin Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirleyecek dört soruya yer verilmiştir. Bu maddelerle öğretmenlerin Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik türüne karar verirken neleri dikkate aldığı, Türkçe/ Matematik gibi temel derslerin kazanımlarının etkinlik seçimini nasıl etkilediği, bu derste kaynak/konu/süre ile yaşadıkları sorunların neler olduğu ve bu derste yapmış oldukları etkinliklerin öğrenci memnuniyetine göre durumu hakkındaki görüşleri alınmıştır. Görüşme formu için, üç uzmanın eleştirileri ışığında gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra soruların açık ve anlaşılır olup olmadığını belirlemek üzere, üç sınıf öğretmeni ile ön görüşme sonucunda forma son şekli verilmiştir.

Araştırmada kullanılan ikinci veri toplama aracı gözlem formudur. Bu form ile öğretmenlerin Serbest Etkinlikler dersinde yaptıkları etkinlikler, bu etkinliklere öğrencilerin katılım düzeyleri ayrıntılı olarak ortaya konulmaya

çalışılmıştır. Araştırmacılar tarafından ilgili alan yazın ve uzman görüşleri temel alınarak hazırlanan gözlem formuna, ön deneme sonucu gerekli düzeltmeler yapılarak son şekli verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veri toplama sürecinin ilk aşamasında, öğretmenlerle yapılan ön görüşmelerde araştırmaya ilişkin bilgi verilmiştir. Görüşmelere başlamadan önce gönüllü 8 öğretmenin sınıfında gözlem yapılacağı söylenmiştir. Daha sonra gönüllü olan 8 öğretmenin sınıfında gözlem uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2 - Araştırmanın Gözlem Bilgileri

Öğretmenin Kodu	Okuttuğu Sınıf	Gözlem Tarihi	Gözlem Süresi	Kıdem yılı
Ö3-1K	1.sınıf	16/05/2017	40 dakika	26.yılı
Ö10-1K	1.sınıf	17/05/2017	40 dakika	30.yılı
Ö11-1E	1.sınıf	16/05/2017	40 dakika	12.yılı
Ö13-2E	2.sınıf	10/05/2017	40 dakika	15.yılı
Ö2-2K	2.sınıf	15/05/2017	40 dakika	14.yılı
Ö15-2E	2.sınıf	19/05/2017	40 dakika	41.yılı
Ö14-3E	3.sınıf	18/05/2017	40 dakika	21.yılı
Ö1-1E	3.sınıf	11/05/2017	40 dakika	25.yılı

Tablo 2’de görüldüğü gibi; her bir sınıf düzeyi için gözlemler, benzer veriler elde edilinceye kadar devam etmiş ve belli aralıklarla, 1.sınıf düzeyinde 3, 2.sınıf düzeyinde 3, 3.sınıf düzeyinde 2 ders saati gözlem yapılmıştır.

Gözlemlerde katılımsız gözlem tekniği kullanılarak, öğretmen ve öğrencilerin doğal hallerinin araştırmaya yansımaya azami gayret gösterilmiştir. Gözlemler, ders esnasında araştırmacıların etkisiz bir şekilde sınıfın; öğrencilerden uzak ve dikkatlerini çekmeyeceği yerlerde, ders boyunca bir yandan not alması, diğer taraftan öğretmen davranışlarını gözlemesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Tüm gözlemler, eş zamanlı olarak iki kişi (bir araştırmacı, bir gözlemci) tarafından yapılmıştır. Böylelikle, gözlem notları alınırken birinin dikkatinden kaçabilecek noktaların diğer gözlemcinin formu ile karşılaştırıldığında yakalanabileceği düşünülmüştür.

Veri toplama sürecinin ikinci aşamasında, çalışma grubunda yer alan 15 öğretmenle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler, öğretmenlerden telefonla randevu alınarak gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler, görüşmenin yapıldığı yerin sessizliği dikkate alınarak çok amaçlı salon, Müdür yardımcısı odası ve Rehber öğretmen odası gibi ortamlarda gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde, araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Tüm görüşmeler, öğretmenlerin onayı ile ses kaydı alınarak yapılmıştır. Araştırmanın görüşme aşamasına ilişkin bilgiler Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3- Araştırmanın Görüşme Aşamasına İlişkin Bilgiler

Öğretmenin Kodu	Okuttuğu Sınıf	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi	Kıdem yılı	Sınıf mevcudu
Ö1-3E	3.sınıf	15/05/2017	00:12:39	25	53
Ö2-2K	2.sınıf	16/05/2017	00:11:02	14	44
Ö3-1K	1.sınıf	25/05/2017	00:17:42	26	30
Ö4-2K	2.sınıf	18/05/2017	00:09:15	12	29
Ö5-3E	3.sınıf	25/05/2017	00:09:13	18	12
Ö6-2K	2.sınıf	25/05/2017	00:13:06	24	48
Ö7-2K	2.sınıf	18/05/2017	00:10:22	9	32
Ö8-1K	1.sınıf	29/05/2017	00:19:49	31	19
Ö9-3K	3.sınıf	29/05/2017	00:21:42	13	24
Ö10-1K	1.sınıf	29/05/2017	00:10:26	30	37
Ö11-1E	1.sınıf	26/05/2017	00:10:28	12	40
Ö12-3K	3.sınıf	26/05/2017	00:18:16	22	53
Ö13-2E	2.sınıf	16/05/2017	00:11:59	15	38
Ö14-3E	3.sınıf	18/05/2017	00:33:27	21	37
Ö15-2E	2.sınıf	25/05/2017	00:14:30	41	40

*Sınıfında gözlem yapılan öğretmenler koyu ve italik biçiminde belirtilmiştir.

Tablo 3’de görüldüğü gibi; öğretmenlerle yapılan görüşmeler, 16-29 Mayıs 2017 tarihleri arasında yapılmıştır. Ortalama 15 dakika ile 30 dakika aralığında gerçekleşen görüşmeler süresince, öğretmenlerin samimi yanıtlar vermeleri için uygun ortamın oluşturulmasına dikkat edilmiştir. Görüşme yapılan öğretmenlerden 4’ü 1.sınıf, 6’sı 2.sınıf, 5’i ise 3.sınıf öğretmenidir. Görüşme yapılan öğretmenlerin sınıf mevcutlarına bakıldığında; 5 sınıf mevcudunun 30 ve altında, 6 sınıfın mevcudunun 31-40 aralığında, 4 sınıfın mevcudunun da 41 ve üzeri olduğu

görülmüştür. Gözlem yapılan sınıfların mevcutlarına bakıldığında, genelinin 30 ve üzeri öğrenci sayısı kalabalık sınıflar olduğu tespit edilmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik

Nicel araştırmalardaki iç geçerlik, dış geçerlik, güvenilirlik ve nesnellik kavramlarının nitel araştırma literatüründeki karşılıkları farklıdır. Dış geçerlik yerine nakledilebilirlik, iç geçerlik yerine inanılabilirlik, güvenilirlik yerine tutarlılık ve teyit edilebilirlik kavramlarının kullanıldığı görülmektedir (Merriam, 2015: 199-220). Araştırmanın nakledilebilirlik, inanılabilirlik ve tutarlılığını arttırmak için aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır:

- Nitel araştırmalarda detaylı, zengin ve yoğun betimleme, aktarılabirlik açısından büyük önem arz etmektedir (Cresswell, 2016: 252). Nakledilebilirlik, bulguları okurlar için anlamlı hale getirmekle birlikte okurun bunları genelleyebilmesine de imkân vermektedir. Bu bağlamda çalışmayı nakledilebilir kılmak amacıyla; araştırmanın modeli, veri kaynakları, veri toplama araçları, veri toplama süreci, verilerin çözümlenmesi ve yorumlanması, bulguların nasıl düzenlendiği ayrıntılı, yoğun ve zengin bir şekilde açıklanarak, diğer okuyucuların bulgu ve sonuçları detaylarıyla incelemesine olanak sağlanmış, bu bulguların diğer şahıslara aktarılması kolaylaştırılmaya çalışılmıştır.
- Tutarlılık alanında kullanılan stratejilerden biri, uzman incelemesi ya da uzman gözden geçirmesidir (Merriam, 2015: 210). Gözlem formu ve görüşme formu hazırlanırken uzman görüşleri alınmış, ardından pilot görüşme ve uygulamaları yapılmıştır. Araştırmacı tarafından yapılan kodlamaların ana başlıklarla uygun olup olmadığı, oluşturulan temalarla tema içerisindeki ana başlıkların birbiriyle örtüşüp örtüşmediğini ortaya koymak adına araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar iki uzman tarafından da teyit edilmiştir.
- Dış güvenilirliği sağlama açısından araştırmanın veri kaynağı olan bireyler açık bir şekilde tanımlanmış, veri toplama ve veri analizi sürecine çalışmada olabildiğince ayrıntılı olarak yer vermeye çalışılmış, bu doğrultuda görüşmelerin nasıl yapıldığı ve verilerin nasıl analiz edildiği ayrıntılı olarak betimlenmiştir. Araştırmada elde edilen ham veriler talep edildiğinde incelenebilmesi amacıyla muhafaza edilerek diğer araştırmacılara başka ortamlarda benzer çalışmalar yapma olanağı sağlanmaya çalışılmıştır.
- Gözlemler, araştırma konusu hakkında detaylı bilgiye sahip iki kişi (araştırmacı ve gözlemci) tarafından yapılarak, ses kayıtları ile bu kayıtlara göre hazırlanmış mülakat raporları yine bu kişiler tarafından kontrol edilmiştir. Böylelikle araştırmacının gözlemlerine ek olarak, sınıf ortamlarında katılımcı olmayan bir araştırmacının da gözleme dayalı verileri toplamasına ve bulguları kıyaslamasına imkân sağlayarak güvenilirlik artırılmıştır.
- Katılımcı teyidi alınmıştır. Bu bağlamda, araştırmaya katılacak öğretmenlerin seçiminde gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcıların sorulara içten cevap vermelerini sağlamak için isimlerinin hiçbir şekilde paylaşılmayıp gizli tutulacağı belirtilmiştir.
- Verilerin katılımcılar ile yüz yüze derinlemesine görüşülerek toplanmıştır. Bunun için katılımcılar ile yüz yüze görüşmeler yapılmış, bu görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmış, bu yolla toplanan veriler daha sonra raporlaştırılmıştır. Ardından başka bir araştırmacı tarafından ses kayıtları ile raporlardaki veriler karşılaştırılmıştır. Böylelikle kodlayıcılar arası güvenilirlik de sağlanmaya çalışılmıştır.
- Yine güvenilirliği sağlayan bir başka ölçüt, katılımcıların görüşlerinin bulgular kısmında doğrudan aktarım yoluyla gösterilmesidir. Bunun için öğretmenlerin görüşleri aynen olduğu gibi aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada görüşme ve sınıf gözlemlerinden elde edilen verilerin çözümünde nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, nitel çalışmalarda toplanan verilerin derinlemesine analiz edilerek verilerin kodlanması, temalandırılması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması şeklinde yürütülen bir süreçtir. Önceden belirgin olmayan temaların ve kodların ortaya çıkarılmasına imkân verir. İçerik analizinde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2012).

İçerik analizi öncesinde araştırmacıların gözlem uygulamalarında aldığı notlar birlikte ayrıntılı bir şekilde incelenerek bilgisayar ortamında (Word programı kullanılarak) yazıya aktarılmış ve analize uygun veri metinleri haline getirilmiştir. Görüşmelerde ise ses kayıtlarındaki nitel veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular dikkate alınarak yine bilgisayar ortamında yazıya aktarılmış ve analize uygun veri metinleri haline getirilmiştir. Toplam veri metni, görüşmeden elde edilen bulguları gösteren tablolardaki frekans toplamları olup, bu toplam 261'dir.

İşlemeyi kolaylaştırmak amacıyla, verilerin amaca uygun bir biçimde kısa, basit ve açık sembollerle ifade edilmesine kodlama denir (Karasar, 1998). Bu bağlamda oluşturulan gözlem ve görüşmelere ilişkin veri metinleri, defalarca okunarak, satır satır okuma tekniği ile değerlendirilmiş ve kod listesi oluşturulmuştur. Kod listesi oluşturulurken ilgili alan yazın ile gözlem ve görüşmelerden elde edilen veriler göz önünde bulundurulmuştur. Kodlama işleminden sonra, elde edilen kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri tespit

edilerek, araştırma bulgularının ana hatlarını belirleyecek temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan kod listesi ve temalara uzman görüşüne başvurulmuş son şekli verilmiştir. Araştırma verilerinin analizi sonucunda ortaya çıkan kod listesi ve kod listesiyle uyumlu kavramsal çerçeve bulgular halinde tanımlamaya ve yorumlamaya hazır hale getirilmiştir. Görüşme sonrası belirlenen temalar ve kodlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4- Görüşmede Belirlenen Temalar ve Kodlar

TEMA ADI	KODLAR
Karar Verme Süreci	Dış Faktörler <ul style="list-style-type: none"> • Çevre şartları • Fiziki şartlar • Materyal/kaynak İç Faktörler <ul style="list-style-type: none"> • Zümre ve İdare • Akademik başarı • Duygusal özellikler • Kişisel gelişimleri • Sınıf mevcudu • Sınıf düzeyi • Veli desteği
Temel Derslerin Etkisi	Eğlence/Değer kazandırma Eksik kazanımlar Sınav Telafi/tekrar/takviye
Karşılaşılan Sorunlar	Kaynak kitap eksikliği Konu/etkinlik sıkıntısı Süre yetersizliği Kaynak/kitap aldırma Özyetersizlik
Öğrenci Memnuniyeti	Sevilmeyen etkinlikler <ul style="list-style-type: none"> • Okuma • Yazı yazma (dikte) • Bulmaca Sevilen etkinlikler <ul style="list-style-type: none"> • Bilmece/bulmaca/fıkra • Gezi • Film/Animasyon/Klip izleme • Drama • Bahçe/ Sınıf içi oyunlar • El işleri/görsel çalışmaları • Müzikal çalışmalar Sınıf yönetiminde zorlanma <ul style="list-style-type: none"> • Sevilen etkinlikler • Sevilmeyen etkinlikler

Araştırmada gözlem ve görüşmelerin içerik analizi sonucu elde edilen tema ve kodlar, bulgular bölümünde ayrı başlıklar halinde ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilerek okuyucunun anlayabileceği biçimde sunulmuştur. Alıntılar tırnak işaretiyle belirtilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri verilirken, kodlamalar kullanılmıştır. Kodlamada kullanılan ilk harf ile rakam öğretmeni ve sırasını, ikinci rakam ders verdiği sınıf düzeyini, son harf ise cinsiyetini ifade etmektedir. Sınıfında gözlem yapılan öğretmenler ise koyu renkte ve italik biçimde belirtilerek, ayrıca bir kısaltma yoluna gidilmemiştir.

Gözlem verilerinin analizi yapılırken aşağıdaki maddeler göz önüne alınmıştır:

- Serbest Etkinlikler dersinin ile Oyun ve Fiziki Etkinlikler, Görsel Sanatlar ya da Müzik dersi ile aynı gün yapılması,

- Temel derslere atf yapılması,
- Derse dikkat çekerek başlanması,
- Sınıfa taşınan görsel/işitsel materyallerin olması,
- Sınıfa taşınan yazılı materyallerin olması,
- Olumlu dil kullanılması,
- Açık amaçlar verilmesi,
- Diğer derslerle ilişkilendirilmesi,
- Sınav yapılması,
- Öğrencilerin derse seveerek katılması,
- Sürenin yeterli olması,
- Diğer derslerin tekrar/telafi/takviyesinin yapılması.

BULGULAR ve YORUMLAR

Öğretmenlerle yapılan görüşme ve gözlem verilerinin analizi sonucu elde edilen bulgular, yapılandırılmış temalar da dikkate alınarak beş başlık altında sunulmuştur.

Serbest Etkinlikler Dersinde Etkinlik Türüne Karar Verirken Dikkate Aldıkları Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri

Tablo 5-Serbest Etkinlikler Dersinde Etkinlik Türüne Karar Verirken Dikkate Aldıkları Faktörler

Görüşler	F	N
Çevre şartları	17	12
Fiziki şartlar	15	12
Duygusal özellikler	15	11
Akademik başarı	13	9
Kişisel gelişimleri	10	10
Sınıf düzeyi	8	8
Sınıf mevcudu	6	6
Materyal/kaynak	4	4
Veli desteği	4	4
Zümre ve İdare	4	4

*N=Katılımcı sayısı.

Tablo 5’te görüldüğü gibi etkinlik türüne karar verirken öğretmenlerin en çok dikkate aldıkları faktörler; çevre şartları ile okulun ve sınıfın fiziki şartlarıdır. Bu konuyla ilgili Ö3-1K: “Çevre şartları tabii ki önemli. Okulun alt yapısı, fiziki imkanları... bunlara öncelik veriyoruz. SE dersinin çocukların gelişiminde çok önemli olduğunu düşünüyorum. Ama bizim okulun alt yapısı çok verimli değil, fiziki anlamda. Mesela spor salonlarımız yok. Resim atölyemiz yok. Müzik odamız yok. Alıp götürüp çalıştırabileceğimiz bir salonumuz yok. Çok amaçlı salonumuz yok. Tabii bunlar çok önemli. Ne yapıyoruz, konu-etkinlik seçerken ona göre sınıfta yapabileceğimiz etkinlikleri dikkate alıyoruz. Bu da okuma, şiir okuma, masal okuma, okuduğunu anlama, müzik, sınıf içi oyunlar” şeklinde görüş bildirmiştir. Ö15-2E: “En son çocuklara dışarıda bir uygulama bahçesi şeklinde (bir düşüncemiz vardı)... işte sebze, meyve türü şeyleri öğretmek, gözlemletmek... onu da çevre şartlarından dolayı pek yapamıyoruz. Dediğim gibi genelde sınıf içi oyunlar şeklinde yapabiliyoruz” diyerek eldeki imkânlar el vermediği için yapabileceği etkinlik alanının daraldığını; eğlenceli ve farklı faaliyetlerin fiziki mekânların yetersizliğinden ötürü ertelendiğine vurgu yapmıştır. Benzer bulgular, Gömleksiz ve Özdaş (2013) ile Bozak, Apaydın ve Demirtaş (2012)’in yürüttükleri araştırmalarda da ortaya konmuş olup; serbest etkinlik dersinin etkili biçimde uygulanmasını engelleyen önemli faktörlerden birinin fiziksel ortamın yetersizliği ile alt yapı eksikliği olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuç, mevcut araştırmaların bu yöndeki sonucunu destekler niteliktedir.

Akademik başarı faktörü ile ilgili olarak Ö10-1K şöyle görüş bildirmiştir: “Akademik başarı şöyle, ben ona algılama seviyeleri diyorum. 37 kişi var. Siz de kabul edersiniz ki, hepsinin algılama seviyesi aynı değil. O yüzden daha çok hepsinin anlayabileceği türden etkinlikler yapmaya çalışıyorum.” Ö4-2K: “Öğrencilerin akademik başarıları etkili. Nasıl diyeyim? Akademik başarısı yetersiz öğrencilerin sayısı arttıkça, bu sefer SE dersinde ister istemez akademik konulara girebiliyoruz.” diyerek akademik başarının etkinlik seçimini etkilediğine vurgu yapmışlardır.

Öğrencilerin duygusal özellikleri ile ilgili olarak Ö6-2K: “Daha çok çocukların isteğine bağlı yapıyorum. Kâğıt işi, kesmeyi de çok seviyorlar, boyamayı da, resim yapmayı da, kendilerine bırakıyorum ama. Bugün ne yapalım? Ne isterlerse. Arzularına göre olduğu zaman zevkle yapıyorlar” şeklinde görüş bildirmiştir. Ö1-3E:

“... benim aklımdan geçen, çocukların mutlu olabileceği, yani yaptığım etkinliğin sonunda çocuk yüzde yüz ya da yüzde doksan dokuz mutlu olacak.” Öğrencilerin istekleri doğrultusunda bir etkinlik planlamasının yapılması, bu derste onların mutluluklarına, özgürlüklerine ve rahatlarına katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu durum öğrencilerin, yapılan etkinliklerden zevk almalarına ve yaratıcılıklarının gelişmesine de yardımcı olabilir.

Serbest Etkinlikler Dersinde Temel Derslerin Etkinlik Seçimine Etkisi

Bu başlık altında, öğretmenlerin Türkçe/Matematik gibi temel derslerin Serbest Etkinlikler Dersinde etkinlik seçimine etkisine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. İlgili öğretmen görüşlerinin dağılımı, Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6-Serbest Etkinlikler Dersinde Temel Derslerin Etkinlik Seçimine Etkisi

Görüşler	F	N
Eğlence/Değer kazandırma	13	13
Eksik kazanımlar	15	12
Telafi/tekrar/takviye	11	11
Sınav	3	3

*N=Katılımcı sayısı.

Tablo 6’ da görüldüğü gibi, öğretmenlerin büyük çoğunluğu (13 öğretmen), bu derste eğlence ve değer kazandırmanın bilgi vermekten önce geldiğini söylemiştir. Ö4-2K: “Bence bu ders önce değer, eğlence, en son bilgi olmalı. Biz bilgiyi zaten diğer derslerde veriyoruz. Hayat Bilgisi, Türkçe, Matematik derslerinde zaten bilgiyi veriyoruz. SE çocuğu daha çok motive edici olmalı” diye görüş bildirmiştir. Yine bir başka öğretmen Ö5-3E: “Bu derste birinci amacım eğlendirmek, alışkanlık kazandırmak, oyun alışkanlığı, birlikte oyun oynama, vakit geçirme alışkanlığı. Dersten önce onlar geliyor benim için” diye görüş bildirmiştir.

İlgili resmi yazılarda belirtilmiş olmasına rağmen, öğretmenlerin çoğu (12 öğretmen), temel derslerin Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkilediklerine dair görüş bildirmişlerdir. Bu bağlamda Ö7-2K: “Ona göre, mesela hangi konuda eksiklerimiz varsa daha çok o konuyla ilgili seçmeye çalışıyorum etkinlikleri. Matematik dersi için SE dersinde onunla ilgili pek şey(etkinlik) getirmiyorum. Daha çok Hayat Bilgisi, Türkçe dersine yönelik” diye görüş bildirmiştir. Yine aynı konuda Ö9-3K şöyle görüş bildirmiştir: “Mesela matematikte saatler konusunu işliyoruz. SE dersinde saatler hazırlıyoruz. Herkese söylüyorum: “karton, makas, yapıştırıcı getirin” diye. “Bir saat hazırlayacağız. Farklı malzeme getirmek isteyen getirsin.” Diyorum. Matematik dersinde 2 saat saatin dakikasını, ne öğreteceksem öğretiyorum. Sonra SE dersinde saati yapıyoruz. Ama dersler çok etkiliyor.”

Görüşme yapılan öğretmenlerden çoğu (11 öğretmen), Serbest etkinlikler dersini diğer dersleri takviye/tekrar/telafi etmek amacıyla kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda görüşme yapılan 1.sınıf öğretmenlerinden Ö3-1K: “..eksiklerimi SE dersine kaydırmıyorum. Onu bir gün sonra tamamlıyorum. Diğer günlere yayıyorum. Ağırlıklı olarak okuma, şiir okuma, masal okuma, masal anlatma şeklinde değerlendiriyorum” demiştir. 1.sınıflar için okuma çalışmaları bir Türkçe dersi takviyesi olmasına rağmen ilgili öğretmen bunu ağırlıklı olarak Serbest Etkinlik dersinde yaptığını belirtmiştir.. Bu doğrultuda Bozak, Apaydın ve Demirtaş (2012) denetmen, yönetici ve öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine ilişkin bilgi eksikliğinden dolayı bu derste etkinliklerin yeterince etkili işlenemediğini saptamışlardır.

Serbest Etkinlikler Dersinde Kaynak/Konu ve Süreye Yönelik Karşılaşılan Sorunların Etkinlik Seçimine Etkisi

Serbest Etkinlikler dersindeki kaynak/konu/süreyle ilgili karşılaşılan sorunların etkinlik seçimine etkisine ilişkin öğretmen görüşlerini içeren bulgular Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7-Serbest Etkinlikler Dersinde Kaynak/Konu ve Süreye Yönelik Karşılaşılan Sorunların Etkinlik Seçimine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Görüşler	F	N
Kaynak kitap eksikliği	12	12
Sürenin yetersizliği	10	10
Kaynak/kitap aldırma	8	8
Konu/etkinlik sıkıntısı	3	3
Özyetersizlik	2	2

*N=Katılımcı sayısı.

Tablo 7 incelendiğinde; görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğunun (12 öğretmen), Serbest Etkinlikler dersinde yazılı kaynak/kitap sıkıntısı yaşadığı görülmektedir. Bu bulgu, bu dersle ilgili öğretmen kılavuz kitabının, ders kitabının, etkinlik kitabının olmamasından kaynaklanabilir. Konuyla ilgili Ö1-3E: “*Bana göre kaynak çok az. Bana göre benim alt yapım da çok az. Nasıl az? Zekâ oyunlarını ben almak isterim. Satranç değil sadece, diğer zekâ oyunlarını da almak isterim. Çocukları resim de ayrı yönlendirmek isterim, müzikte ayrı yönlendirmek isterim. Benim de birikimim az. Mesela benim yan alanım Beden Eğitimiydi. Beden Eğitime yatkınlığım fazla. Oradan kapatabiliyorum, ama diğerlerine gelince tıkanıyor. Hem kaynak yönünden tıkanıyor hem insan kaynağı yönünde tıkanıyor. Konu yönünden sıkıntı yok. Çok geniş. Masalı var, şiiri var, şiir dinletisi var, hikâyesi var*” diye görüş bildirmiştir. Öğretmen hem kendisini hem bu alandaki kaynakları yetersiz bulmuştur. Aynı konuda Ö2-2K: “*bununla ilgili bir ders kitabı olmadığı için takip edemiyorsun, kendin yapmaya çalışıyorsun. Planını da kendin kurmaya çalışıyorsun elbette*” diye görüş bildirmiştir.

Ö3-1K: “*Bir hikâye seti okuduk, bitirdik. Bir tane masal seti seçtik. Şimdi ikinci masal kitabımız bitmek üzere. Kaynak yönünden bir şey yok zaten. Onu kendimiz ayarlıyoruz tek tek. SE onunla ilgili hiçbir şey bulamayacağımızı biliyorum. Keşke müfredata konulsa bu. El işleri ya da o yönde kitaplar basılrsa. Mesela şu anda çocukların dikkatleri çok dağınık, dikkatlerini toparlayacakları etkinlikler verilse bize. O şekilde daha verimli olacağını düşünüyorum*” diye görüş bildirmiştir.

Süre yetersizliği ile ilgili olarak Ö7-2K: “*Süre yetmiyor. Mesela bir animasyon izlettireceksek bir 40 dakika yetmiyor.*” Ö15-2E: “*Süreler bize yetmiyor gerçekten. Yetmiyor. Oyun ve Fiziki Etkinlikler (OFE) dersimiz var biliyorsunuz. SE dersinde eksik gördüğümüz yerleri tamamlarsınız. Zaman SE dersinde çok az. Ama OFE dersinde biliyorsunuz haftanın 5 dersi OFE, son derslerimizi o şekilde değerlendiriyoruz.*” Görüşmeye katılan 2. ve 3.sınıf öğretmenlerinin genellikle Serbest Etkinlikler dersi ile Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersini birleştirdikleri görülmüştür.

Serbest Etkinlikler Dersinde Öğrenci Memnuniyetinin Etkinlik Seçimine Etkisi

Bu başlık altında, öğretmenlerin Serbest Etkinlikler dersinde öğrenci memnuniyetinin etkinlik seçimine ilişkin görüşlerinden elde edilen bulgular yer almaktadır. Sözü edilen bulgular Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8-Serbest Etkinlikler Dersinde Öğrenci Memnuniyetinin Etkinlik Seçimine Etkisine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Görüşler	F	N
Okuma(sıkıcı)	10	10
Yazı/dikte çalışması(sıkıcı)	3	3
Bulmaca(sıkıcı)	2	2
Müzikal çalışmalar	15	9
Gezi	10	7
El işleri/görsel çalışmalar	7	7
Bilmece/bulmaca/fıkra	7	7
Drama	5	5
Bahçe/sınıf içi oyunlar	6	6
Film/Klip/Animasyon izleme	6	6
Sevilen etkinlikler	3	3
Sıkıcı etkinlikler	14	9

*N=Katılımcı sayısı.

Tablo 8’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğu (10 öğretmen) öğrencilerin okuma etkinliklerini sıkıcı bulduklarını ifade etmiştir. Ö3-1K: “*Zaten dikkatleri çok kısa süreli. 40 dakika bir dersi yapamıyoruz. Onların arasına bir şeyler sıkıştırıyoruz. Mesela okumadan hemen sıkılıyor. Okumuyor.*” Ö5-3E: “*Okuma diyelim SE dersinde hikâye okuma, masal okuma, hikâye/masal anlatma gibi şeylere, birebir okuma dersine karşı biraz soğuklar. Ama onun dışında oyunsal şeylerde sıcaklar. Sessiz okuma etkinliklerinde ya da anlatma etkinliklerinde, o tarz şeylerde sıkıntı çekiyoruz*” diye görüş bildirmiştir. Ö8-1K: “*Hikâye okuma etkinliği de yaptırıyoruz. Okumaktan da sıkılıyorlar*” diye görüş bildirmiştir.

Ö9-3K: “*Genelde oyun, oyun kazanımları, şarkı ve resim kazanımları-boyama, kesme, yapıştırma- bir de bulmacayı çok seviyorlar. Genel oyun ağırlıklı ve kesme-yapıştırma ağırlıklı şeyler ilgilerini çekiyor, hoşlarına*

gidiyor” diye görüş bildirmiştir. Öğretmenlerden Ö2-2K: “Müziği çok seviyorlar. Çok şarkı öğrettim. Özellikle belirli gün ve haftalarla ilgili çok şarkı öğrettim. Onları söylemeye bayılırlar.”

Öğretmenlerin sınıf yönetiminde etkinliklere bağlı olarak yaşadıkları sıkıntılara ilişkin görüşleri incelendiğinde, bazılarının sevilen etkinliklerde, bazılarının öğrencilerin sıkıldıkları etkinliklerde sıkıntı yaşadıkları görülmektedir. Bu bağlamda; Ö1-3E: “Sınıf yönetiminde sıkıntı yok. Biraz resim, mandala boyamada kendi aralarında konuşmalar çok oluyor. Ama genel olarak katılım, derste kendini ifade etme konusunda bir sıkıntı yok. Bir dizi, animasyon filmini beğenmemişlerse kendi aralarında mırıldanmalar başlıyor. Bakıyorum tepki olumsuz başka bir filme geçiyorum. Ya da başka bir etkinliğe geçiyorum. Aynı ders içinde birkaç etkinlik yapıyorum” diyerek, öğrencilerin sıkıldıkları etkinliklerde sınıf düzenini bozacak hareketler yaptıklarını ifade etmiştir.

Ö12-3K: “Yazı yazmaktan nefret ediyorlar, dikte tarzında ya da sıkıcı bir kitap olduğunda okumak istemiyorlar. Yanındakiyle konuşmaya başlıyorlar. Öğretmenlerden Ö15-2E: “En çok bunaldıkları zaman öğretmenin ilgisiz olduğu zamanlardır. Öğretmenin serbest bıraktığı zamanlar” diye görüş bildirmiştir. Serbest etkinlikler dersi, öğretmenin masasına geçip dinlenmesi için hazırlanmamıştır. Tam tersine, bu derste öğretmen ne kadar sınırlarını zorlar, aktif davranırsa; ders o kadar keyifli ve faydalı geçecektir.

Serbest Etkinlikler Dersinde Öğretmenlerin Etkinlik Uygulamalarına Yer Verme Durumlarına İlişkin Gözlemlerden Elde Edilen Bulgular

Bu başlık altında; Serbest Etkinlikler dersinde öğretmenlerin etkinlik uygulamalarına yer verme durumlarına yönelik gözlemlerden elde edilen bulgular, aşağıdaki 12 alt başlığa göre sıralanmıştır:

- **Serbest Etkinlikler dersinin, Oyun ve Fiziki Etkinlikler, Görsel Sanatlar ya da Müzik dersi aynı gün yapılması:** 1. ve 2.sınıf öğretmenlerinden 4’ü Serbest Etkinlikler dersini Oyun ve Fiziki Etkinlikler, Görsel Sanatlar ve Müzik dersiyle aynı gün planlamıştır. Oysa öğretmenlerin bu dersi Oyun ve Fiziki Etkinlikler, Görsel Sanatlar ve Müzik dersiyle aynı gün yapmaması istenmiştir (MEB TTKB, 2010). Diğer sınıfların bu dersi peş peşe işledikleri görülmüştür. Öğretmenler, yapılan görüşmelerde de Serbest Etkinlikler dersi ile Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersini aynı ders gibi algıladıklarını, bu iki ders arasında sık sık geçişlerin yapıldığını ifade etmişlerdir.

- **Temel derslere atıf yapılması:** Yapılan gözlemlerde, tamamı 1. ve 2.sınıf öğretmenleri olan beş öğretmenin temel derslere atıf yaptıkları görülmüştür. Ö3-1K, matematik dersi bütün/tam/çeyrek kavramlarıyla ilgili tekrar yapmış; Ö10-1K eş ve zıt anlamlı kelimeler hakkında sorular sormuş, Ö13-2E tüm derslerin konularından bilgi yarışması yapmıştır. Ö15-2E hikâye haritasını öğrencilerle çıkarmıştır. Bu derste diğer derslere yapılan atıfların fazla olması, temel derslerin tekrar ve telafilerinin yapılması, Serbest Etkinlikler dersinin ayrı bir ders olarak algılanmasını engellemiştir. Hem öğretmenler hem öğrenciler bu dersi bir ara form olarak düşünmekte, bu dersten beklentilerini de genelde çok aşağıda tutmaktadırlar. Oysa bireyin kişisel, ruhsal, sosyal ve zihinsel gelişimini teşvik etmesi beklenen bu ders ile, öğretmen ve öğrencilere yaratıcılıklarını özgürce göstermeleri için gerekli zemin oluşturulmuştur.

- **Derse dikkat çekerek başlanması:** Serbest Etkinlikler dersinde, derse dikkat çekerek başlayan öğretmenlerin bu derste diğer derslerden bağımsız çalışmalar yapma gayreti görülmüştür. Bu anlamda Ö1-3E ile Ö14-3E, 3.sınıf okuttuklarından diğer derslerden daha bağımsız çalışmışlardır. Ö1-3E, “Anneler Günü” ile kurguladığı derse şarkılı bir bilmece ile başlamıştır. Ö14-3E ise derse fon ve görseller eşliğinde seslendirdiği bir şiirle başlamıştır. Ö15-2E ise bu ders için öğrencilere yarım bırakılmış bir hikâyeyi bir önceki gün vererek, öğrencilerin derse hazırlıklı gelmesini sağlamıştır. Hikâyeye ilgili sıra dışı bir tamamlama yaparak derse başlamıştır. Fon ve görseller eşliğinde şiir okuma, hikâyeye tamamlama, şarkılı bilmecelerin öğrencilerin dikkatini çektiği gözlemlenmiştir.

- **Sınıfa taşınan görsel/işitsel materyallerin olması:** Sadece 2 öğretmen görsel/işitsel materyal kullanmıştır. Ö1-3E sınıfına “Anneler günü” ile ilgili bilmece, Nasrettin Hoca’nın animasyon filmi, öğrencilerin sevdiği klipleri izletmek için projeksiyon makinası kullanmıştır. Ö3-1K ise Serbest Etkinliklerin ikinci yarısında “tam/bütün/çeyrek” kavramları ile ilgili bir sunum izletmiştir. Görsel/işitsel materyal ve sunumların öğrencilerin yazılı materyallere kıyasla daha çok dikkatini çektiği gözlemlenmiştir. Serbest Etkinlikler dersin sınıf ortamının farklı araç/gereç/materyallerle zenginleştirilmesi, öğrencinin birden fazla duyusuna hitap ettiğinden daha renkli ve çok yönlü bir öğrenme ortamı oluşturur.

- **Sınıfa taşınan yazılı materyallerin olması:** Ö1-3E, anne ile ilgili yazılması tasarlanan bir akrostiş şiir formu, bir boyama kâğıdı öğrencilere dağıtmıştır. Öğrenciler tartışma yöntemi ile annelerinin hayatlarındaki yerini anlatmış, ardından şiirlerini yazmışlardır. Öğretmen öğrencileri grup çalışması yapmaları yönünde teşvik

etmiştir. Ö2-2K, kitap sınavı ile ilgili sınav kâğıtlarını dağıtmıştır. Sınavlarını bitirenler hikâye kitaplarını eline almıştır. Ö3-1K, hikâye kitapları dağıtmış, hikâyeleri okuyanlar, kitap içindeki soruları çözmüştür. Ö10-1K hikâye okumuşlardır. Okuma için dağıtılan kitaplar ve içeriklerin öğrencilerin çoğunun dikkatini çekmediği gözlemlenmiştir. Özellikle 1.sınıflarda hızlı okumanın sağlanması için aynı hikâyenin tekrar tekrar okutturulmasının bunda payı büyüktür.

- **Olumlu dil kullanılması:** Bu dersin asıl amacı, öğrencinin rahat etmesidir. Ö1-3E, Ö3-1K, Ö10-1K, Ö13-2E ve Ö14-3E'nin öğrencilere karşı sevecen, esprili ve kibar bir dil kullanıp, onların dersteki uyum ve katılımını teşvik edici olduğu gözlemlenmiştir. Olumlu bir dil kullanılması öğrencilerin o dersteki motivasyon ve kendini ifade becerilerini olumlu etkilemiştir.

- **Açık amaçlar verilmesi:** Ö1-3E, Ö14-3E ve Ö15-2E dersin başında dersin amaçlarını açıkça anlatmışlardır. Ö1-3E, müzikli bir ortamda şiir yazma çalışması yapacağını öğrenmiştir. Ö14-3E, şiir dinletisi için hazırlık yapılacağını duyurmuştur. Ö15-2E ise verilen hikâyenin tamamlama çalışmasının yapılacağını ifade etmiştir. Dersin başında amaçların açıkça verilmesi öğrencini motivasyonunu arttırmış, sınıf disiplini problemlerini azaltmıştır.

- **Diğer derslerle ilişkilendirilmesi:** Ö1-3E, Ö2-2K, Ö3-1K, Ö13-2E ve Ö15-2E Serbest Etkinlikler dersini diğer derslerle ilişkilendirmişlerdir. Ö1-3E, akrostiş şiir yazma, Nasrettin Hoca fıkraları ile Türkçe dersine, Ö2-2K eş ve zıt anlamlı kelimeler ile Türkçe dersine, Ö13-2E bilgi yarışmasında tüm derslerin genel tekrarını yaparak Hayat Bilgisi, Türkçe ve Matematik derslerine, Ö15-2E hikâye tamamlama etkinliği ile Türkçe dersine gönderme yapmıştır.

- **Sınav yapılması:** Gözlem yapılan 8 sınıftan 2 tanesinde kitap sınavı yapıldığı gözlemlenmiştir. Dersin yaklaşık 20 dakikası sınavı ayrılmıştır. Geri kalan sürede 1.sınıf öğretmeni, öğrencilere sesli okuma yaptırırken; 2.sınıf öğretmeni sessiz okuma yaptırmıştır. Öğrencilerin ders ortalarında tamamen dikkatleri dağılmış; özellikle 2.sınıf öğretmeni sınıf yönetiminde sıkıntı yaşamıştır. Gözlem yapılan 1.sınıf öğretmeni Ö3-1K, değerler eğitimi ile ilgili hikâye kitabı okutturmuş, öğrencilerin kitapta yer alan test şeklindeki soruları cevaplamalarını istemiştir. 2.sınıf öğretmeni Ö2-2K ise önce fotokopi ile çoğaltılmış testleri dağıtıp, öğrencilerin çözmelerini istemiştir. Ardından sınavı erken bitirenlerin kitap okumalarını istemiştir. Ö3-1K, sınavın ardından bir önceki ders işlenen matematik dersine ilgili bir sunum açmış, ders tekrarı yapmıştır. Dersin son 5 dakikasında öğrencilerin fıkra anlatmasını istemiş, Nasrettin Hoca'nın nerede doğduğunu araştırmalarını söylemiştir. Ö2-2K dersin son 15 dakikasında önce öğrencilere şarkı söyletmiş, daha sonra ezbere bildikleri şiirleri toplu bir şekilde okutmuştur (Arif Nihat Asya'nın "Bayrak" şiiri ve İstiklal Marşı). Devlet okullarında sadece Serbest Etkinlikler dersinde değil, 1-3.sınıfların tüm derslerinde sınavla ders kazanımlarının ölçülmesi ve notla değerlendirilmesi yasaklanmış olmasına rağmen, bu derste sınav yapılmıştır. Özellikle kitap okumakla ilgili bir etkinliğin ardından sınav yapılması, öğrencilerin kitap okuma isteğini olumsuz etkilemiştir. Nitekim görüşmeden elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin en çok sıkıldıkları etkinliklerin başında okuma etkinlikleri yer almıştır.

- **Öğrencilerin derse seveerek katılması:** Ö1-3E, Ö11-1E, Ö14-3E ve Ö15-2E'nin öğrencilerinin derslere seveerek katıldıkları gözlemlenmiştir. Derste görsel/işitsel materyal kullanan, olumlu bir dil kullanan, esprili öğretmenlerin öğrencilerin seveerek katılımını sağladığı gözlemlenmiştir.

- **Sürenin yeterli olması:** Ö1-3E, Ö2-2K, Ö3-1K ve Ö10-1K zaman yönetimini başarıyla gerçekleştirmiştir. Dersle ilgili bir planı olan, ders öncesinde yapacağı dersi tasarlayan öğretmenlerin zaman yönetiminde daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir.

- **Diğer derslerin tekrar/telafi/takviyesinin yapılması:** Ö2-2K, Ö3-1K ve Ö10-1K'nin hem Serbest Etkinlikler dersini tekrar/takviye/telafi amaçlı kullanması hem de süre sıkıntısı yaşamaması manidardır. Bu dersin diğer derslerden bağımsız bir öğrenme alanı vardır. Bu alan üzerine plan yapmayanlar daha çok bu dersi boş ders gibi düşünüp, gelişigüzel tekrar, telafi, okuma ya da kurgulanmamış konuşmalarla geçirmişlerdir. Bu derste öğretmenin öğrencileri başıboş bırakması, bu dersin konuluş gayesine muhalif bir durumdur. Öğrencinin anlam dünyasına katkı yapacak şekilde planlanıp, müstakil bir ders olarak işlendiğinde, sınıflardaki disiplin problemleri ve iletişim sıkıntılarının azaldığı gözlemlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak ulaşılmış sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı öneriler yer almıştır. İlkokulda Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlere ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan bu nitel araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Serbest Etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörlerin başında; çevre şartları, okul ve sınıfın fiziki koşulları, sınıf mevcudu, sınıf düzeyi, öğrencilerin akademik başarı seviyesi, öğrencilerin duygusal özellikleri ve kişisel gelişimleri yer almıştır.
2. Serbest Etkinlikler dersinde okulda öğrenme merkezleri, spor salonları, okuma odaları, oyun bahçesi, resim atölyesi, müzik odası gibi farklı ortamların olmaması, etkinlik seçimini olumsuz etkilemiştir.
3. Serbest Etkinlikler dersi, müstakil bir derstir. Ancak öğretmenler bu dersi; 2010/75 sayılı kurul kararına rağmen, temel derslerin kazanımlarına hizmet eden bir ders olarak düşünmüş, temel derslerdeki eksiklik ve aksaklıkları bu derste telafi/tekrar/takviye çalışmaları yaparak onarmaya çalışmışlardır.
4. Serbest Etkinlikler dersinin öğretim programı, öğretmen kılavuz kitabı, öğrenci etkinlik kitabı yoktur. Bu ders idarenin izni ve velinin isteği doğrultusunda sanat, yabancı dil, değerler eğitimi, bilgi ve iletişim teknolojileri gibi derslerin okutulabileceği serbest bir alandır. Bu ders kapsamında gitar dersi, bağlama dersi, satranç dersi, değerler eğitimi dersi yapıldığı gözlemlenmiştir.
5. Araştırmaya katılan birinci sınıf öğretmenlerinin Serbest Etkinlikler dersinde daha çok hikaye/masal okuma etkinliği, ikinci sınıf öğretmenlerinin okuduğunu anlama/bilgi yarışması/eğitici oyunlar, üçüncü sınıf öğretmenlerinin bulmaca/beceri yarışmaları/oyun/drama yaptıkları gözlem ve görüşmeler sonucunda ortaya çıkmıştır.
6. Görüşmelerde öğrenciler için sıkıcı bir etkinlik olduğunu ifade etmelerine rağmen özellikle 1. ve 2.sınıflarda okuma etkinliğine yer verildiği gözlemlenmiştir.
7. Öğretmenlerin çoğu tüm sınıflarda haftada beş saat olan Oyun ve Fiziki Etkinlikler Dersi ile Serbest Etkinlikler dersini bir bütün olarak düşünmüş, özellikle kış aylarında Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersinin içeriği Serbest Etkinlikler dersi olarak işlenmiştir. Halen sınıftaki ders uygulamalarında bu iki ders, keskin hatlarla birbirinden ayrılmamıştır. Bu durumun en önemli sebeplerinden biri, okulda spor alanlarının, kapalı ve açık oyun alanlarının olmaması şeklinde öğretmenler tarafından açıklanmıştır.
8. Serbest Etkinlikler dersinin kaynak kitapları olmadığından çoğu öğretmen, öğrencilerine bu ders için kitap seti ya da etkinlik kitabı aldırılmıştır. Öğretmen kılavuz kitabının olmaması okullar arasında uygulama farklılıkları sonucunu doğurmuştur. Kimi zaman çevre şartları ve okulun fiziki koşullarına uyumu beraberinde getiren bu durum, kimi zaman da sürekli kendini tekrar eden bir kısır döngüyü yaratmıştır. Öğretmenler, bu ders ile ilgili bir kılavuz kitabın ya da en azından farklı durumlar için geliştirilen örnekler içeren bir etkinlik kitabının yayınlanıp, dağıtılmasını istemişlerdir.
9. Serbest Etkinlikler dersinin tamamının yahut bir kısmının başka bir ders olarak planlandığı zamanlarda, derse o dersin uzmanı gelmiştir. Sınıf öğretmeni farklı bir ders olarak planlanan derse öğretici olarak girmemiştir. Gözlem ve görüşme yapılan sınıflardan biri (1.sınıf), 4 saatin 1 saatini yabancı dil (İngilizce) olarak yapmıştır. Dersin öğretmeni okul dışından ücretli olarak gelmiştir.
10. Serbest Etkinlikler dersinin Görsel Sanatlar, Müzik ve Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersi ile aynı gün yapılması uygun değildir. Haftada birer saat olan Müzik ve Görsel Sanatlar ilkököl çağındaki çocuklar için yetersizdir. Serbest Etkinlikler dersi de birinci sınıflarda 4 saat, ikinci ve üçüncü sınıflarda 2 saattir. Bu süre öğretmenlere göre yetersizdir.
11. Serbest etkinlikler dersinde öğrenciler drama, bilmece/bulmaca, resim çalışmaları, müzik çalışmaları, bahçe oyunları ve sınıf içi oyunlara severek katılmış; kitap okuma ve yazı yazma çalışmalarından çok sıkılmışlardır. Öğrencilerin sıkıldıkları ve çok sevdikleri etkinlikler bazen sınıf yönetiminde problemlere sebep olmuştur.

Araştırma ile ulaşılan sonuçlar doğrultusunda Serbest Etkinlikler dersi için öğretmen kılavuz kitabı, çevre şartları ve sınıf seviyelerine göre çeşitlendirilmiş etkinlik kitapları yayınlanarak bu ders temel derslerin uzantısı olmaktan ve tekdüzelikten kurtarılabilir.

Öğretmenlerin velilerin de isteği üzerine bu derste temel derslerin telafisini ya da takviyesini yaptıkları; Görsel Sanatlar, Oyun ve Fiziki Etkinlikler ve Müzik dersiyle aynı gün bu dersi işledikleri, derste sınav yaptıkları belirlenmiştir. Bu yüzden dersin içeriği hakkında önce öğretmenler, sonra veliler bilinçlendirilebilirler. Bu derste öğrencinin eğlenerek sosyalleşmesi, kendini ifade etmenin farklı yollarını keşfetmesi, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilmesi sağlanabilir ve bu amaçla öğretmenler için hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.

Bu derste temel derslerle ilgili çalışmalar yapıldığı saptanmıştır. Bu nedenle temel derslerle ilgili ders programları ve haftalık ders saatleri üzerinde yeniden bir düzenleme yapılabilir.

Öğretmenlerin çoğu bu ders için araç, gereç ve materyal zenginliğinin etkinlik seçiminde önemli bir unsur olduğunu, bazı faydalı etkinliklerden araç-gereç eksikliği yüzünden vazgeçtiklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenle sınıflar araç, gereç ve materyal yönünden zenginleştirilebilir.

Öğretmenler, Oyun ve Fiziki Etkinlikler dersi ile Serbest Etkinlikler dersini bir bütün olarak düşündüklerini, iki dersin birbirine geçtiğini, dersler arası kaydırmalar ya da birleştirmeler yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu nedenle, Serbest etkinlikler dersine ayrılan süre özellikle 2. ve 3.sınıflarda arttırılabilir.

Yurt dışında ve yurt içinde yapılan farklı çalışmalar öğretmenlere duyurulabilir; orijinal etkinlikler ve etkinlik ürünleri eğitim çalıştaylarında paylaşılabilir. Bu etkinlik ve çalıştaylara öğretmenlerin katılımı teşvik edilebilir.

Öğretmenlerin çoğu okulların fiziki yapısının ve öğrenme ortamlarının yetersiz olduğunu ve cazip olmadığını; bu durumun uygulama/hobi bahçesi, el işleri/marangozluk atölyesi, bahçe oyunları, enstrüman çalma eğitimi gibi bazı etkinliklerden vazgeçtiklerini ifade etmişlerdir. Bu nedenle, okulların fiziki şartları iyileştirilip, öğrencilerin farklı ilgi ve yeteneklerini geliştirebilecekleri öğrenme merkezleri inşa edilebilir.

Öğretmenlerden bir kısmı bu derste değer ve pratik yaşam beceriler kazandırmanın önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bağlamda, bu ders kapsamında Kent Tarihi, Pratik Ev İşleri, Basit Yemek Tarifleri, Düşünme Eğitimi modülleri oluşturulabilir; öğrenciler geleneksel el sanatları, folklor, zekâ oyunları gibi alanlarda ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilebilir.

Öğretmenler, bu derste öğrencinin mutlu olmasının ve derse katılmasının çok önemli ve değerli olduğunu bildirmişlerdir. Bu nedenle, bu derste öğrencileri eğlendirecek, mutlu edecek konu ve etkinlikler seçilebilir; bu tür çalışmalar belirli gün ve haftalar, küresel ve yerel gündem, toplumsal sorunlarla ilişkilendirilebilir. Ayrıca, ortaya çıkan ürünler sergi, konser, müsamere, dergi, albüm ve kitaplar ile somutlaştırılarak öğrenci için bir “anı bankası” haline getirilebilir.

KAYNAKÇA

- Bozak, A., Apaydın, Ç. ve Demirtaş, H. (2012). Serbest etkinlik dersinin etkililiğinin denetmen, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 2 (11), 520-529. İnternet adresi: <http://ilkogretim-online.org.tr/> (Erişim tarihi: 11/05/2017).
- Creswell, J.W., (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. (Çev: M. Bütün, S.B. Demir, Üçüncü Baskıdan Çeviri, 3. Baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Demirel, Ö. (Edit.). (2010). *Gelecek için eğitim: farklı ülkelerde program geliştirme çalışmaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dündar, H. ve Karaca, E.T. (2011). İlköğretim okullarında serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 105-121.
- Gömlüksiz, M.N. ve Özdaş, F. (2013a). Serbest etkinlikler dersinin etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri: nitel bir çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23 (1), 105-118, Elâzığ.
- Gömlüksiz, M.N. ve Özdaş, F. (2013b). Serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (44), 323-335. İnternet adresi: www.esosder.org/ (Erişim tarihi: 01/05/2017).
- Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi- kavramlar, ilkeler, teknikler*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Saban, A. ve Ersoy, A. (2016). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. (1.Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber*. (Çeviri Editörü: Selahattin Turan). (Üçüncü Basımdan Çeviri). Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2010). İlköğretim okulu haftalık ders çizelgesi. *Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 20.07.2010 tarihli ve 75 sayılı kararı*. İnternet adresi: <http://ttkb.meb.gov.tr/> (Erişim tarihi: 01/05/2017).
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2012). İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesi. *Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı 25.06.2012 tarihli ve 69 sayılı kararı*. İnternet adresi: <http://ttkb.meb.gov.tr/> (Erişim tarihi: 01/05/2017).
- Wilson, DM., Gottfredson, DC., Cross, AB., Rorie, M. ve Connell, N. (2009). Youth development in after-school leisure activities. *The Journal of Early Adolescence*, 5 (30), 668- 690.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2012). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EXTENDED ABSTRACT

At the beginning of the 20th century, education was defined as the ability to evaluate leisure time in the best possible way, and time-value loading. For this reason, in the philosophy and methodology of education, it is necessary to include education in leisure time activities (Torkildsen, 2005; Dündar and Karaca, 2011). The National Education System has undergone a series of radical changes since 2004. The curricula of all the courses have been changed and it has been thought that elective courses should be added to the first step of the primary school except for the compulsory courses, but this is not exactly the case. In 2010, "Free Activities" course was given as a provision for elective courses. The purpose of free activity applications; supporting mental, physical, social, cultural and psychomotor development of students by giving educational and entertaining applications. In addition to this, they are developing positive attitudes towards the school and making students feel comfortable and happy in the school environment (TTKB, 2010). The realization of the course objectives depends on the chosen activities. By understanding the factors that affect teachers' selection of course activities, healthy steps have been taken to improve written sources and inventories about the course.

A qualitative research design case study was used in this study. The case study gives the researcher an opportunity to explore and understand in depth without interfering (Saban ve Ersoy, 2016: 113). During the preparation of the observation form and the interview form, expert opinions were obtained, followed by pilot interviews and applications. The study group consisted of 15 first-grade, second-grade and third-grade teachers each of whom worked at three different primary schools in the city center of Adıyaman. The sampling for qualitative data was determined through convenience sampling. The data were collected by using an observation form and an interview form developed by the researchers. These fifteen teachers were interviewed. In addition to this, eight of these teachers were observed during their lessons. The interview form included four semi-structured questions aimed at determining teachers' views about Free Time Activities Course. In analyzing the data obtained from the interviews and class observations in the research, content analysis method was used from the qualitative data analysis methods. Data texts were read out several times, evaluated with line-by-line reading technique and a code list was created. After the coding process, the themes that will outline the research findings were created.

Factors that teachers consider most when deciding on an activity type are the following: environmental conditions and the physical conditions of school and class. Similar findings were also found in the researches carried out by Gömleksiz and Özdaş (2013) and Bozak, Apaydın and Demirtaş (2012). The most of the teachers said that entertainment and valorization came before giving information at this course, the basic courses affected the selection of activities in the course of Free Activity, the free activities used the lesson to supplement / recoup / compensate the other lessons. It was seen that there was a written source /book complaint in the course of the free activities. This finding stems from the absence of the teacher's guide book, course book, and activity book for this course. It has been seen that the 2nd and 3rd grade teachers who participated in the interviews usually combine the Free Activity lesson with the Game and Physical Activity lesson. Most of the teachers stated that they found reading activities boring. The free activities lesson was not prepared for the teacher to go to the desk and rest. On the contrary, if this course teacher tries to limit his boundaries, the course will be so pleasant and useful.

Teachers who participated in the survey indicated that choice of activities in the Free Time Activities Course affected environmental conditions, physical conditions of school and class, class size, positions of students (academic success, emotional properties, and personal development), basic lessons, lack of material, satisfaction of students. Although teachers express the fact that the students find reading books boring, they frequently held reading activities in 1st and 2nd grade. Teachers often refer to basic lessons. Teachers have done some re-work and reinforcement work in a part of the course.

Teachers expressed that they think of the Free Activity lesson as a whole with the lesson of Game and Physical Activities, that the two lessons are intertwined and that they make shifts or merge between the lessons. For this reason, the period during which free activities are divided into classes should be increased especially in 2nd and 3rd grade.

Teachers also recommended the creation of sports, arts, free time centers in schools; preparing an activity book for teachers and students; increasing the number of weekly lectures in second and third grades.